مدیریت شهری

شماره ۴۱ زمستان ۹۴
No.41 Winter 2015
۶۷-۸۴

زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۲/۴ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۴/۶/۲۳

بررسی نقش عوامل مؤثر در میزان مشارکت زنان در توسعه روستایی (مطالعه موردی: بخش لوندویل آستارا)

فریبا مکانی -کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی گرایش توسعه پایدار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آستارا، گروه جغرافیا، آستارا، ایران.

سیده صدیقه حسنی مهر* - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آستارا، گروه جغرافیا، آستارا، ایران.

چکیده

امروزه در سطح برنامه ریزی های اقتصادی- اجتماعی و توسعه روستایی، میزان مشارکت زنان از اهمیت بالایی برخوردار بوده، به طوری که از آن به عنوان هدف و وسیله توسعه نام می برند. در حال حاضر نقش حیاتی زنان در بسیاری از امور مربوط به توسعه مانند تأمین امنیت غذایی، پایداری محیط زیست، ریشه کنی فقر، کنترل جمعیت و توسعه اجتماعی برای جامعه جهانی روشن گردیده است، در حالی که خود زنان آن را باور داشته و به حساب آورده اند. در این راستا پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی، و با توزیع پرسشنامه در بین افراد روستاهای بخش لوندویل آستارا، به بررسی مؤلفه های اثرگذار بر میزان مشارکت زنان در توسعه روستایی پرداخته است. جهت تعیین نمونه آماری از فرمول کوکرن ۳۷۴ نفر با توجه به حجم جامعه به عنوان نمونه انتخاب شدند و با روش نمونه گیری خوشه ای برگزیده شدند. نتایج نشان داد فعالیت زنان در بخش اجتماعی نسبت به فعالیت زنان در بخشهای کشاورزی، صنایع روستایی و خدمات از تاثیر بیشتری در توسعه یافتگی روستایی بخش لوندویل آستارا برخوردار است.

واژگان کلیدی: مشارکت، توسعه روستایی، زنان روستایی، بخش لوندویل آستارا.

The role of factors in the participation of women in rural development (Case Study: Lavandevil Astara)

Abstract

Today, at the level of socio-economic planning and rural development, women's participation has been very important. And use it as a target and the development of the brand name. Women already play a vital role in many aspects of development such as food security, environmental sustainability, eradication of poverty, population control and social development for the international community is clear. While the women themselves believe it has been taken into account. In this research using descriptive and analytical methods, and by distributing questionnaires among the villages of Astara Lavandevil, to study the factors affecting women's participation in rural development is discussed. To determine the sample from the sample of 374 people were chosen ccording to population size cluster sampling method were selected. The results showed that women in social activities than women in agriculture, rural industry and services have a greater impact on rural development is part Lavandevil Astara.

Key words: partnership, rural development, rural women, Lavandevil Astara section.

* نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۹۱۲۴۲۳۵۴۳۹، رایانامه: s.hassanimehr@gmail.com

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

۱.مقدمه

۱,۱. طرح مساله

دگرگون سازی نظام کنونی به سود نظامی پایدار که تغییر گسترده اقتصادی، زیستی و اجتماعی را در دستور کار داشته باشد، تنها در سایه ی مشارکت همه مردم جامعه انجام شدنی است. از این رو هرگز نمی توان نیمی از جمعیت کشور، آن هم نیمی از توانمندی های بی پایان، یعنی زنان را نادیده انگاشت. در ایران بسته به کارکرد زنان در توسعه دو گروه صاحب نظر وجود دارد. گروهی بر این باورند که زنان از راه کارکرد واسطه ای و پنهان، با فراهم آوردن زمینه ای دل پذیر برای مردان و دیگران در خانواده، نقش برجسته ای در پیشرفت جامعه دارند؛ ولی گروه دیگر بیشتر به نقش مستقیم زنان در جامعه نگریسته و با کمک آمار، پافشاری می کنند که سهم زنان در کارکردهای اجتماعی ناچیز است و باید دگرگون گردد. این گروه با آگاهی از این جستار که زنان نیمی از جمعیت هستند، بر این باورند که بهره نگرفتن از نیروی کار آنان، زمینه آن می گردد که پیشرفت جامعه کند گردد. بنابراین باید زمینه ای را فراهم آورد تا زنان بتوانند هر چه بیشتر به انجام نقش های اجتماعی خود بپردازند (میرک زاده و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۱۵۰). با وجود تلاش زیاد در جوامع روستایی، نقش این گروه بیشتر زمان ها در کارکردهای تولیدی و اقتصادی نادیده گرفته می شود. از این روست که امروزه، در اهداف توسعه روستایی، از میان گروه های ویژه روستایی، زنان و جوانان به سبب ویژگی هایی که دارند در کانون توجه هستند (غنیان، ۱۳۸۷، ص ۱۳۲). با پدیدارشدن چالش توسعه پایدار، انسان مشارکت جو کانون فرآیند توسعه به شمار آمده و توسعه درون زا در دستورکار قرار گرفته است. در چنین توسعه هایی، مشارکت متغیری بنیادی است و درون زایی و دادگرانه بودن، زنان که نیمی از جامعه می باشند را به مشارکت فرا می خواند (صفری شالی، ۱۳۸۷، ص ۱۴۲). از این رو در این پژوهش به دنبال شناسایی ویژگی های کارا بر میزان مشارکت و شناخت رابطه این ویژگی ها با میزان مشارکت زنان در روستا هستیم. رسیدن به توسعه ای برابر و پایدار در جامعه بدون در نظر داشتن زنان روستایی کشور، امری دست نیافتنی خواهد بود. بیشتر پژوهشگران توسعه بر این رأی اند که شناخت جایگاه زنان در روستاها از ضروریات رسیدن به توسعه روستایی دلخواه، در جوامع به شمار می آید. این پژوهش نیز با آگاهی از این جستار به بررسی سطح پایگاه اقتصادی- اجتماعی زنان در روستاهای لوندویل آستارا می پردازد. به نظر می رسد که می توان با بررسی متغیرهایی مانند میزان تحصیلات همسر، میزان اعتماد به نفس، میزان پس انداز، مهارت های اقتصادی، خود اثربخشی، نگرش جنسیتی، مشارکت اقتصادی و مشارکت اجتماعی، اثر مثبت و معنی داری در سطوح گوناگون بر احتمال بهبود پایگاه اقتصادی- اجتماعی زنان روستایی گذاشت.

۲,۱. ضرورت و هدف از تحقیق

با توجه به ضرورت ها ذکر شده در این مقاله تلاش شده است تا ویژگی های زنان روستایی و ارتباط آن با انواع مشارکت در جامعه روستایی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و در کنار آن توزیع فضایی ارتباط بین این دو متغیر را در سطح محدوده مورد مطالعه ارزیابی نموده تا بتوان از نتایج آن به عنوان پایه ای برای بررسی های بیشتر، برنامه ریزی و سیاست گذاری در حوزه های روستای و به ویژه ناحیه مورد مطالعه یعنی بخش لوندویل آستارا استفاده نمود. اهم اهداف مورد نظر در مقاله حاضر به شرح ذیل است:

۱. بررسی میزان مشارکت زنان در توسعه یافتگی روستاهای لوندویل آستارا؛ و

۲. بررسی عوامل مؤثر در میزان مشارکت زنان در توسعه روستای بخش لوندویل آستارا.

۳,۱. پیشینه پژوهش

در زمینه بررسی مشارکت زنان روستایی در فرایند توسعه روستایی و عوامل موثر بر ان در سطح روستاهای کشور تحقیقات متعددی صورت گرفته است بر همین اساس در ادامه نتایج تعدادی از

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۱ زمستان ۹۴
No.41 Winter 2015

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

ایـن تحقیقـات مورد بررسـی قـرار می گیـرد. همچنین مطالعـات خارجـی قابـل توجهـی در این حـوزه صورت پذیرفتـه کـه اهـم آنهـا بررسـی و اشـاره خواهـد شـد.

۱-۳-۱ مطالعات داخلی

۱. محمدلـو، فریبا در پایان نامه کارشناسـی ارشـد خود تحـت عنـوان بررسـی نقـش زنـان در توسـعه نواحـی روسـتایی (مطالعـه مـوردی شهرسـتان نمیـن) کـه در سـال ۱۳۹۳ در دانشـگاه آزاد اسـلامی آسـتارا دفاع کرد بـه این نتیجه دسـت یافـت که بین نرخ اشـتغال زنان و درجه توسـعه یافتگی روسـتاها ارتباط مستقیمی وجود دارد.

۲. شاهنوشـی و همـکاران (۱۳۹۱، ۱۳۷-۱۵۴)، در مقالـه‌ای چـاپ شـده در ماهنامـه جهـاد شـماره ۲۳۴ بـه بررسـی عوامـل موثر بر مشـارکت زنان روسـتائی در حفاظت از منابع آب کشـاورز در اسـتان خراسان رضوی پرداختنـد. بـرای جمـع آوری اطلاعـات از پرسشـنامه اسـتفاده کـرده و نتایـج تحقیـق نشـان داد کـه زنـان روسـتائی در فعالیـت آبیـاری فعالیـت نمی کننـد کـه مهمتریـن علـت آن فرهنگ منطقه، سـختی کار و عدم آشـنائی بـا انجـام آن توسـط زنـان روسـتاهای منطقـه است.

۳. عنابسـتانی و احمـدزاده (۱۳۹۰)، در مقالـه ای در مجلـه مطالعـات و پژوهشـهای شـهری و منطقـه ای شـماره دوازده بـه بررسـی ارتبـاط بیـن ویژگی هـای مکانـی- فضایـی و عوامـل مؤثـر بـر مشـارکت زنـان در سـطح جامعـه روسـتایی دهسـتان درزآب شهرسـتان مشـهد پرداختنـد. نتایـج آزمون همبسـتگی پیرسـون نشـان داد کـه ارتبـاط معنی داری بیـن جمعیت، فاصله روسـتا از مرکز دهسـتان و عوامل مؤثر برمشـارکت زنان روسـتایی وجـود دارد.

۴. عنابسـتانی و همـکاران (۱۳۹۰، صـص ۶۱-۷۸)، در مقالـه ای در مجلـه مطالعـات و پژوهشـهای شـهری و منطقـه ای شـماره دوازده، بـه بررسـی رابطـه بیـن ویژگی هـای فـردی زنـان و مشـارکت آنـان در فراینـد توسـعه روسـتایی (مطالعه مـوردی: دهسـتان درزآب – شهرسـتان مشـهد) پرداختنـد. یافتـه هـای مطالعـه بر اسـاس نتایـج به دسـت آمـده از آزمو نهای همبسـتگی پیرسـون نشـان داد کـه ارتبـاط معـن داری بیـن ویژگی هـای فـردی و مشـارکت پذیری زنان روسـتایی وجـود نـدارد، امـا بر اسـاس آزمـون ویلکاکسـون رابطه معنـی داری بین سـن، درآمـد ماهیانه و انواع مشـارکت زنـان روسـتایی در منطقـه مـورد مطالعـه وجـود دارد.

۵. کوشـکی و همـکاران (۱۳۹۰، ۱۵-۳۳)، در مقالـه ای چاپ شـده در فصلنامه روسـتا و توسـعه شـمار یک، به بررسـی عوامل مؤثر بر بهبود مشـارکت زنان در توسـعه صندوق های اعتبارات خرد روسـتایی اسـتان کرمانشـاه پرداختنـد. نتایـج ایـن تحقیق نشـان داد که بـه ترتیب برخـی عوامـل مؤثـر بـر مشـارکت زنـان در صنـدوق اعتبـاری بـه ترتیب اولویت عبارتنـد از: برنامه ریزی توأم بـا مشـارکت زنـان، فراهـم نمـودن آموزش هـای لازم و مسـتمر، ایجـاد حـس تعلـق و افزایش اعتمـاد به نفس زنان روسـتائی.

۶. میـرک زاده و همـکاران (۱۳۸۹، صـص ۱۴۷-۱۶۵)، در مقاله‌ای به بررسـی موانع مشـارکت زنان در توسـعه روسـتایی در برنامه های آموزشی و ترویجی پرداختند و نتیجـه گرفتند که بین دیدگاه زنان روسـتایی برحسـب سـواد و سن نسـبت به سـازه های مؤثر، در بعضی موارد اختلاف معنـی داری به چشـم می خورد.

۷. میرزائـی و شـهیدی (۱۳۸۶، صـص ۲-۱۰)، در مقالـه چاپ شـده در فصلنامه روسـتا و توسـعه شـماره دو بـه بررسـی عوامـل مؤثـر بـر حضـور زنان روسـتائی در فعالیت هـای ترویجـی و آموزشـی کشـاورزی در سـطح شهرسـتان زرنـد و بافـت پرداختنـد. بـر اسـاس نتایـج عواملی مانند سـطح سـواد، سـن، تعـداد اعضای خانـوار و سـایر عوامـل اجتماعـی تأثیـر معنـی داری در میزان اسـتقبال زنان روسـتایی در منطقـۀ مورد مطالعه داشتند.

۸. حسـینی نیا (۱۳۸۷، صـص ۳۹-۵۳)، در مقالـه چـاپ شـده در ماهنامـه علمـی جهاد به بررسـی عوامل دموگرافیـک مؤثر بر مشـارکت در فعالیتهای آموزشـی، ترویجـی و مشـارکتی بـا تأکیـد بـر مشـارکت زنـان روسـتایی پرداختـه اسـت. به بـاور وی امروزه مشـارکت

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

روستائیان در امور مربوط به توسعه روستایی به عنوان تبلور عینی رفتارهای مطلوب انسانی، جهت دستیابی به اهداف توسعه مطرح می باشد. مشارکت در برنامه های آموزشی و ترویجی به عنوان یکی از عوامل انکارناپذیر فرآیند توسعهٔ روستایی، ضرورت مهمی است که پیش نیاز بهره-مندی از مزایای آموزش های ترویجی، جهت دستیابی به اهداف توسعه محسوب می شود. عوامل دموگرافیک مؤثر بر مشارکت در این مقاله مفصلاً بررسی شده اند که عبارتند از مرحلهٔ چرخهٔ حیاتی، جایگاه اقتصادی- اجتماعی، مشخصات اجتماعی- فیزیکی، گروه و وابستگی های سازمانی، روابط غیررسمی بین افراد، قرار گرفتن در معرض وسایل ارتباط جمعی و سایر فعالیت ها.

۹. محبوبی (۱۳۷۶، صص ۱۲۸-۱۴۹)، در مقاله‌ای (مجموعه مقالات توانسازی دختران جوان روستایی در مشارکت های اجتماعی کردستان) به بررسی انواع آموزش های مطلوب و مناسب برای دختران روستایی پرداخته است. بر طبق مطالعات وی مهمترین زمین های آموزش های عملی و امکان پذیر برای دختران روستایی شامل زراعت، باغبانی، دامداری، صنایع دستی، صنایع تبدیلی، آموزشهای عمومی، سوادآموزی، آموزشهای دینی، آموزشهای فرهنگی، آموزشهای اقتصادی -اجتماعی، آموزش کودک یاری، تغذیه، بهداشت و تنظیم خانواده، حفظ محیط زیست، حفظ منابع طبیعی و آموزشهای سیاسی می باشد.

۱-۳-۲- مطالعات خارجی

۱. آزاهاری (۲۰۰۸، صص ۱-۱۰)، بر عدم دسترسی زنان به سرمایه های تولیدی در اندونزی تأکید کرده و آن را به عنوان مانع مشارکت قلمداد می کند.

۲. شنایانگ و چی هونگ (۲۰۰۸، صص ۶۶۵-۶۷۳)، به بررسی اعتبارات خرد و ارتقاء نقش گروه های زنان و مشارکت آنان جهت کاهش فقر در روستاهای گامبیا پرداخته و نتیجه گرفتند که توانمندسازی و حمایت زنان روستایی با رهیافت اعتبارات خرد مستلزم اجرای سیاست ها و راهبردهای حمایتی گروه های زنان در روستاهاست.

۳. هوگ و ایتوهورا (۲۰۰۸، صص ۲۲۹-۲۳۶)، در تحقیقی به بررسی نقش مشارکت در فعالیت های اقتصادی زنان در کشور بنگلادش پرداخته است. متغیرهای میزان درآمد، میزان آموزش، مهارت ها و مشارکت نهادی زنان نقش اساسی را در افزایش مشارکت آن ها در فعالیت های اقتصادی دارند.

۴. دامیسا و یوهانا (۲۰۰۷، ۵۴۳-۵۴۶)، در تحقیقی در کشور نیجریه، ویژگی های اجتماعی -اقتصادی زنان را در میزان مشارکت آنان در امور روستا بسیار مؤثر می داند.

۵. چمبرز (۱۳۷۸) اعلام می دارد که مشارکت، علی رغم گستردگی تعاریف و مفاهیم و وجود ابهامات در تبیین مفهوم آن، شرط اساسی برای توسعه است.

۴-۱. سوال و فرضیه ها

سوالات اصلی تحقیق حاضر این است که آیا زنان در توسعه روستاییِ بخش لوندویل آستارا مشارکت دارند؟ همچنین مهمترین عوامل مؤثر در میزان مشارکت زنان در توسعه روستایی بخش لوندویل آستارا کدام اند؟ و فرضیه های زیر برای پاسخگویی به سوالات تحقیق طراحی شده است:

۱. به نظر می رسد درصد زیادی از زنان روستاهای بخش لوندویل آستارا در توسعه روستایی مشارکت دارند.

۲. به نظر می رسد عوامل اجتماعی (میزان سواد، نزدیکی روستاها به مراکز شهری و ...) در میزان مشارکت زنان در توسعه روستایی روستاهای بخش لوندویل آستارا نقش مهم تری دارند.

۱-۵- روش تحقیق

روش تحقیق در این مطالعه تحقیق توصیفی- تحلیلی است. باتوجه به نوع پژوهش، در گردآوری داده ها و اطلاعات از روش کتابخانه ای و اسنادی استفاده شده است و برای تحلیل و استنتاج نهایی تمامی داده های گردآوری شده شامل مقالات، پایان نامه و کتب مرتبط با موضوع تحقیق، مورد تحلیل و بررسی قرارگرفته اند. در ادامه داده های لازم برای انجام پژوهش از راه توزیع پرسشنامه میان مردم روستایی در لوندویل آستارا

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

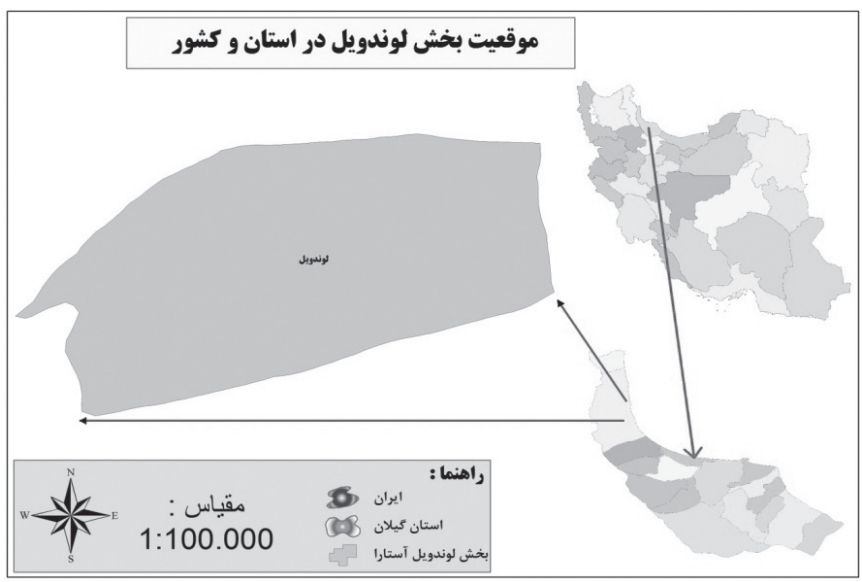
به دست آمد. در این پرسشنامه از مردم خواسته شده که شماری از متغیرها را که نشانگر میزان مشارکت زنان در انجام کارهای کشاورزی و غیره می باشند را بگونه کمی پاسخ دهند. تعداد پرسشنامه هایی که برای توزیع در بین پرسش-شوندگان لازم بود، با کمک جدول مورگان بدست آمد. برای اینکار ابتدا لازم بود تا تعداد جمعیت روستاها منطقه لوندویل مشخص شود که ۱۲۰۷۱ نفر می باشند در ادامه از طریق جدول مورگان و تعداد جامعه (۱۲۰۷۱)، حجم نمونه ۳۷۴ نفر تعیین شد. در ادامه پرسشنامه های تکمیل شده جمع آوری شده و با خلاصه سازی، نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. پس از خلاصه سازی نتایج، اطلاعات در قالب بانک اطلاعات در محیط نرم افزارهای اکسل وSPSS قرار گرفت و اشکال و نمودارهای مربوطه تهیه شد.

۱-۶- قلمرو پژوهش

بخش لوندویل در ۱۲ کیلومتری جنوب شهرستان آستارا در وسعتی به مساحت ۱۸۹,۱۰ کیلومتر مربع از کناره دریای گیلان تا ارتفاعات رشته کوه های تالش و اسپیناس گسترده شده است. این بخش در محدوده ۴۸ درجه و ۳۸ دقیقه و ۵۲ ثانیه تا ۴۸ درجه و ۵۲ دقیقه و ۵۳ ثانیه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۱۴ دقیقه و ۲۳ ثانیه تا ۳۸ درجه و ۲۲ دقیقه و ۶ ثانیه عرض شمالی واقع است؛ و ارتفاع متوسط آن از سطح دریاهای آزاد ۱۰- متر است. همچنین از نظر زمانی نیز تحقیق حاضر در فصلهای بهار و تابستان ۱۳۹۴ انجام می شود.

۲- مبانی نظری

یکی از مسائلی که می بایست امروزه دولتها و حکومتهای دنیا بدان توجه نمایند بحث توسعه روستایی بخصوص در کشورهای توسعه نیافته است. در این کشورها به جهت عدم سیاستگذاری و برنامه ریزی صحیح در ارتقاء سطح کیفی زندگی مردم این مناطق، مهاجرت روستائیان به شهرها به طور قابل ملاحظه ای افزایش و موجبات رشد شهرنشینی و بروز مسائل و ناهنجاری های روانی،اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بخصوص در بخش های کشاورزی و دامداری را فراهم می آورد و همچنین راهکارهای رشد و توسعه روستایی، نیازمند مطالعه و تحقیقات عمیقی در این زمینه می باشد که می تواند حکومتها را در برنامه ریزی و سیاستگذاری های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یاری نماید (مطیعی، ۱۳۸۲، ص ۳۲). در سالهای اخیر بویژه از اوایل دهه ۱۹۷۰، رویکردهای مشارکتی به توسعه مورد توجه فزاینده‌ای قرار گرفته

نقشه ۱. موقعیت بخش لوندویل در استان و کشور

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۱. میزان مشارکت زنان در بازارهای کار کشورهای درحال توسعه؛ منبع: عماد زاده، ۱۳۸۶.

کشور	میزان مشارکت زنان		کشور	میزان مشارکت زنان	
	۱۹۸۰	۱۹۹۹		۱۹۸۰	۱۹۹۹
الجزایر	۲۱,۴	۲۷,۱	پاکستان	۲۲,۷	۲۸,۱
برزیل	۲۸,۴	۳۵,۴	فیلیپین	۳۵,۱	۳۷,۷
مصر	۲۶,۵	۳۰,۱	عربستان	۷,۶	۱۵,۵
هند	۳۲,۲	۳۳,۷	سوریه	۲۳,۵	۲۶,۷
اندونزی	۳۵,۲	۴۰,۶	تایلند	۴۷,۴	۴۶,۳
ایران	۲۰,۴	۲۶,۷	ترکیه	۳۵,۵	۳۷,۳
مکزیک	۲۶,۹	۲۳,۹	ویتنام	۴۸,۱	۴۹,۱

است. در سطوح ملی و بین المللی روز به روز بیشتر درباره اهمیت مشارکت، هم به عنوان یک وسیله و هم به عنوان یکی از هدف های توسعه، اتفاق نظر پیدا شد (ملک محمدی و همکاران، ۱۳۷۸، ص ۴۱). مشارکت در توسعه روستایی امروزه یک امر مهم تلقی شده و فرض بر این است که مشارکت بیشتر، بهتر از عدم مشارکت و مشارکت کمتر است و شکست استراژی های سنتی توسعه روستایی نیز ناشی از عدم مشارکت همه مردم روستایی در برنامه های توسعه عنوان می شود (ازکیا و ایمانی، ۱۳۸۶، ص ۲۲۹). واژه مشارکت از حیث لغوی به معنای درگیری و تجمع به منظوری خاص می باشد. در مورد معنای اصطلاحی آن بحث های فراوانی شده ولی در مجموع می توان جوهره اصلی آن را درگیری، فعالیت و تاثیرپذیری دانست (علوی تبار، ۱۳۷۹، ص ۱۷). مفهوم مشارکت در تعاریف جدید از نوعی رابطه ی همکاری به بنیادی اساسی برای برنامه های توسعه، و از عملی منفعلانه و خود به خودی به کنشی فعال و آگاهانه تغییر کرده است (شادی طلب، ۱۳۸۲، ص ۱۵۶). نقش حیاتی زنان در بسیاری از امور مربوط به توسعه، مانند فراهم نمودن امنیت غذایی، پایداری محیط زیست، ریشه کنی فقر، کنترل جمعیت و توسعه اجتماعی برای جامعه بی الملل روشن گردیده است. در حالی که نه خود زنان آن را باور داشته اند و نه دیگران آن را به حساب آورده اند (عبداللهی، ۱۳۸۳، ص ۶۳). جدول شماره ۱ میزان مشارکت زنان، در کشورهای در حال توسعه ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۱ را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می گردد، مشارکت زنان ایران در بازار کار از زنان کشورهای نظیر الجزایر، مصر، پاکستان و ترکیه پایین تراست. سهم ایران در بین این کشورها ۲۰,۴ در سال ۱۹۸۰ و ۲۶,۷ در سال ۱۹۹۸ است که رقم پایینی است. متاسفانه تاخره تحولات فرهنگی و اجتماعی نسبت به تغییرات اقتصادی سبب شده است تا نقش تعیین کننده زنان روستایی در جامعه و در فرایند توسعه اقتصادی کشور ما مانند اغلب کشورهای در حال توسعه چندان آشکار نباشد و پوشیده ماندن کار زنان روستایی در تولیدات بخش کشاورزی و اقتصادی جامعه روستایی موجب بهره مند نشدن آنها از نتایج به دست آمده در برنامه های توسعه است (میرترابی و همکاران، ۱۹۱، ص ۱۵۳).

همان گونه که (در جدول ۱) مشاهده می شود آنچه اهمیت دارد، رشد قابل توجه حضور زیان در بازار کار در بین سال های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ است. سهم زنان روستایی در نیروی کار کشورهای جهان سوم به دلیل سنتی بودن ساختار تولید و روابط کار، بیشتر از مردان و همچنین بیشتر از زنان و مردان کشورهای توسعه یافته است. با این حال با توجه به ساختار

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نظام‌های بهره‌برداری کشاورزی کشور و تسلط بهره‌برداری-های کوچک و متوسط و مزارع خانوادگی که عمده نیروی کار آن‌ها را زنان و کودکان بدون مزد تشکیل می دهند، هنوز آمار رسمی و جامعی از میزان مشارکت آن‌ها در مراحل گوناگون تولید در دیت نیست (عمادزاده، ۱۳۸۶، ص ۱۱۸).

۲-۱- موانع مشارکت زنان در توسعه روستایی مناطق

گرچه تمام جوامع زنان روستایی به‌عنوان یک عامل مهم در نیل به اهداف توسعه روستایی مطرح بوده و در واقع نیمی از نیروی انسانی مورد نیاز توسعه روستایی می‌باشند، اما بنا به دلایل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در عمل کمتر مورد توجه برنامه ریزان و دست اندر کاران مسایل روستایی واقع شده اند. زنان به عنوان یکی از عوامل غیر مشهود و نامرئی در اقتصاد کشاورزی، سهم عظیمی از کل نیروی انسانی مورد نیاز بخش کشاورزی در سطح جهان را تشکیل میدهند. زنان روستایی چه به صورت مستقیم در تولید محصولات زراعی و دامی و صنایع روستایی و چه از لحاظ کمک به بخش کشاورزی به عنوان نیروی کار، پتانسیل قابل توجهی در جامعه به حساب می آیند و سهم این افراد در کشورهای جهان سوم به مراتب بیشتر از سایر کشورها است. معمولاً آمار و ارقامی که در خصوص سهم زنان در تولیدات کشاورزی ارایه می شود بسیار کمتر از حد واقعی است چرا که در این آمار ها غالباً اشتغال فصلی، پاره وقت، بدون مزد و فعالیت های خانه داری منظور نشده است؛ معهذا آنان نیرویی برای ایجاد تحول و منبعی بالقوه برای پیشبرد اقتصادروستایی و افزایش هر چه بیشتر نرخ رشد تولید مواد غذایی هستند (سهایی زاده، ۱۳۹۰، ص ۲۱). به‌عبارتی زنان روستایی عمدتاً در جوامع مردسالار نه تنها کلیه وظایف مربوط به خانه و خانه داری را به عهده دارند بلکه به جرات می توان ادعا کرد که در بسیاری از نقاط کشور بدون مشارکت زنان روستایی، امکان تداوم بعضی از فعالیتهای اقتصادی و تولیدی روستا غیر ممکن می باشد و یا حداقل با بحران جدی مواجه خواهد شد. مطالعات حاکی از این است که زنان در فعالیت های فردی فعال بوده ولی متاسفانه هنوز در فعالیت های اجتماعی، آن چنان که باید و شاید، وارد نشده اند. زنان روستایی الگوی فعالیت هستند، دائم در تلاش و کوشش بوده و می توان از آنان به عنوان یک مدیر و برنامه ریز خانوار روستایی یاد کرد .زنان روستایی و محور صمیمیت و بقای خانواده خویش بوده و در خارج از خانه پا به پای مردان و حتی گاهی بیشتر در کلیه فعالیت ها کوشش می نمایند. نقش زنان در زندگی خانوار و فعالیت اقتصادی جوامع عشایری به مراتب بیشتر از نقش زنان در جوامع روستایی است و متناسب با آن نقش اجتماعی زنان عشایر کمتر از فعالیت های اجتماعی زنان روستایی است. فعالیت های تولیدی زنان نقش موثری در بقا افزایش درآمد، رفاه و آسایش خانوار روستایی داشته و پیامد آن بهبود وضعیت تغذیه، بهداشت، جلوگیری از مهاجرت بی رویه، افزایش سواد و ارتقای منزلت اجتماعی خانوار روستایی می باشد. با وجود روشن بودن نقش سازنده زنان در تولید و اقتصاد روستا و کشور، آنان از پایگاه اجتماعی مناسبی برخوردار نبوده و به خصوص در مناطق روستایی و عشایری از برنامه های آموزشی و رفاهی محروم گشته اند. لذا باید به زنان و نقش آنان در توسعه توجه خاص صورت گیرد تا زنان دریابند که اولاً مهم و کارساز هستند، ثانیاً نیازهای آموزشی و خلاءهای فنی زیادی دارند و ثالثاً تلاش جهت تقویت و تواناسازی خود را نباید فراموش کنند(کاظمی، ۱۳۸۸، ص ۶۷)؛ به‌گونه‌ای که در بعضی از جوامع زنان فقط وظیفه تولید مثل و تربیت فرزندان را به‌عهده دارند و حداکثر به عنوان نیروی کار به حساب می آیند و از هرگونه حق اظهار نظر و تصمیم گیری در محیط خانواده و اجتماع محروم هستند. در ایران به دلیل سنت و آداب و روسومی که از گذشته به ارث رسیده است، عدالت اجتماعی در خصوص زنان روستایی به خوبی اجرا نشده است و رفاه و آسایش این گروه را با مشکل مواجه کرده

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۲. توزیع فعالیت ها در بخش های کشاورزی، صنایع روستایی، فعالیت های خدماتی فعالیت های اجتماعی؛ منبع: یافته های تحقیق ۱۳۹۴

بخش	زیر بخش	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد
کشاورزی	زراعت	۴۷	۷۳	۱۵۳	۱۰۱
	دامداری	۴۷	۸۷	۱۳۴	۱۰۶
	باغداری	۳۶	۵۱	۱۶۱	۱۲۶
	زنبورداری	۳۰۱	۶۳	۷	۳
	ماکیان	۴	۲۴	۱۴۳	۲۰۳
	صیفی جات	۱۱۲	۹۸	۹۳	۷۱
صنایع روستایی	فرش بافی	۱۹۲	۱۳۵	۴۰	۷
	قالی و گلیم بافی	۲۹۲	۵۱	۱۷	۱۴
	لحاف دوزی و فروش صنایع دستی	۱۶۱	۱۷۵	۲۳	۱۵
	تولید و فروش مواد لبنی	۲	۲۲	۲۳۶	۱۱۴
	سفالگری	۳۰۲	۵۸	۱۰	۴
فعالیت های خدماتی	خیاطی	۸	۲۱	۲۱۳	۱۳۲
	آرایشگری	۳۶	۵۰	۱۸۶	۱۰۲
	لباس فروشی	۱۲۱	۱۷۵	۵۱	۲۷
	خدمات کشاورزی	۲۹۶	۵۲	۱۸	۸
	مغازه داری	۱۱۳	۱۸۲	۴۰	۳۹
فعالیت های اجتماعی	گردهمایی مذهبی	۳۴	۷۱	۱۵۳	۱۱۶
	صندوق قرض الحسنه	۹۱	۱۵۳	۹۹	۳۱
	ورزش همگانی	۲۶۴	۶۲	۳۵	۱۳
	جشن ها	۵۶	۱۱۱	۱۴۶	۶۱

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول۳. مشکل پیش روی اشتغال زنان

گزینه ها	مخالفت مردان خانواده	فرهنگ جامعه	نبود امنیت شغلی	ماشینی شدن کارها	امور دیگر
تعداد	۶۲	۱۵۹	۱۱۳	۳۲	۸

است. مطالعات اقتصادی - اجتماعی نشان داده است که موانع متعددی در مسیر نقش زنان در توسعه وجود دارد که عمده آن ها به شرح ذیل می باشد (سهایی زاده، ۱۳۹۰، ص ۳۵).

۲-۲- تواناسازی زنان روستایی

تواناسازی فرآیندی است که طی آن افراد برای غلبه بر موانع پیشرفت، فعالیت هایی انجام می دهند که باعث تسلط آن ها در تعیین سرنوشت خود شود. در این راستا مهارت های لازم برای تواناسازی زنان به سه دسته کلی قابل تقسیم می باشد. فرآیند توسعه شامل مشارکت گروه های هدف نیز می باشد و افراد قابلیت های توسعه ای خویش را در مورد تشخیص و فائق آمدن بر مشکلات تقویت می نمایند. چنانچه مساوات بین زن و مرد محور تعریف توسعه امور زنان باشد، این مساله به همراه خود لزوم تفویض اختیارات به زنان را برای فائق آمدن بر تنگناهایی که در امر مساله برابری زنان در جوامع مردسالاری وجود دارد را دربر می گیرد. در یک بحث کلی می توان اختیارات زنان را در پنج مرحله برابری نشان داد و باید در نظر داشت که مساله اختیارات زنان یک بخش اساسی از فرآیند توسعه در هر مرحله می باشد؛ به عبارتی فرآیند توسعه امور زنان در پنج مرحله از برابری قابل تعیین است. این پنج مرحله منجر به افزایش برابری و نهایتاً به افزایش توانایی زنان منجر می شود که عبارتند از: رفاه، دسترسی به عوامل تولید، آگاهی (دانش)، مشارکت و کنترل (کاظمی، ۱۳۸، ص ۳۸):

۱. مرحله اول: رفاه؛
۲. مرحله دوم: دسترسی؛
۳. مرحله سوم: آگاهی؛
۴. مرحله چهارم: مشارکت؛ و
۵. مرحله پنجم: کنترل.

۳. یافته های پژوهش

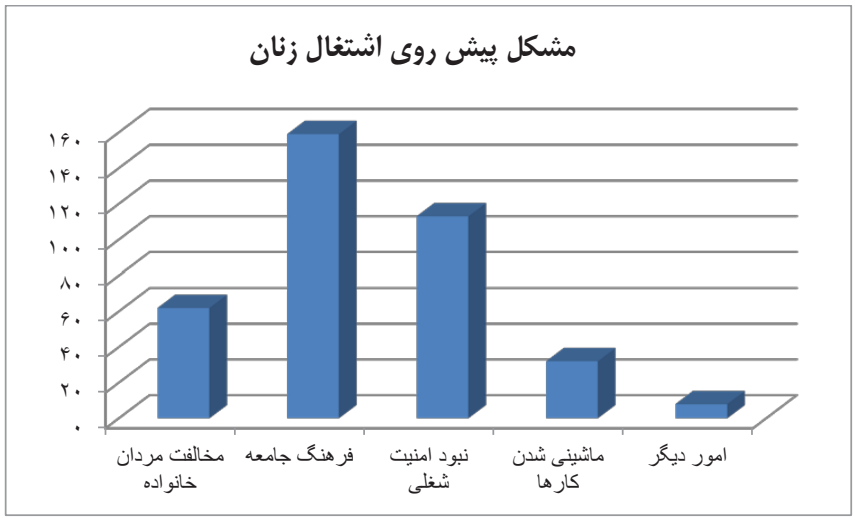
۳-۱ فعالیت زنان در بخش های کشاورزی، صنایع روستایی و خدمات اجتماعی

نظر به بررسی صورت گرفته و نتایج حاصل از پرسش نامه های توزیع شده در بین مردم در حوزه کشاورزی صنایع روستایی، فعالیت های خدماتیو فعالیت های اجتماعی میزان فعالیت مردم طبق چهار طیف خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد در زیر بخش های فعالیت های مذکور مشخص گردید. در بخش کشاورزی بیشترین فعالیت در زیربخش ماکیان و کمترین فعالیت در زیر بخش زنبورداری قرار دارد. همچنین در بخش صنایع روستایی بیشترین فعالیت تولید و فروش مواد لبنی و کمترین فعالیت به سفالگری تعلق دارد. در بخش فعالیت های خدماتی بیشترین فعالیت در زیر بخش آرایشگری و کمترین در زیر بخش خدمات کشاورزی است. در بخش فعالیت های اجتماعی بیشترین فعالیت در گردهمایی های مذهبی و کمترین در ورزش همگانی است (جدول شماره ۲). با توجه به بررسی صورت گرفته اطلاعات و آمار به دست آمده نشانگر آن است که فعالیت ها در سه بخش ذکر شده به صورت همسان توزیع نگردیده و از لحاظ توزیع فعالیت به ترتیب بخش صنایع روستایی، کشاورزی و فعالیت های اجتماعی قرار دارد.

۳-۲-مشکل پیش روی اشتغال زنان

بر اساس نتایج، فرهنگ جامعه و نبود امنیت شغلی مهمترین مشکل پیش روی اشتغال زنان معرفی شدند (جدول ۳). در نمودار (۱) وضعیت مربوطه نشان داده شده است.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

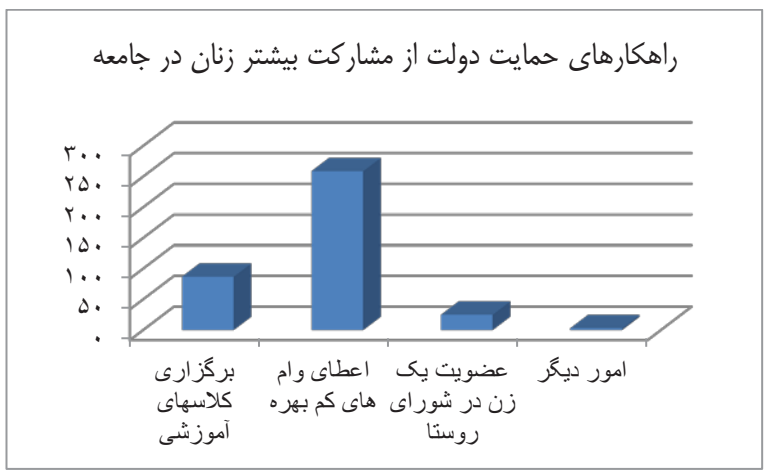

نمودار ۱. نمودار مشکل پیش روی اشتغال زنان

جدول ۴. راهکارهای حمایت دولت از مشارکت بیشتر زنان در جامعه

راهکارها	برگزاری کلاس های آموزشی	اعطای وام های کم بهره	عضویت یک زن در شورای روستا	امور دیگر
تعداد	۸۷	۲۵۹	۲۵	۳

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۱ زمستان ۹۴
No.41 Winter 2015

نمودار ۲. نمودار راهکارهای حمایت دولت از مشارکت بیشتر زنان در جامعه

۳-۳-راهکارهای حمایت دولت از مشارکت بیشتر زنان در جامعه

بر اساس نتایج اعطای وام های کم بهره به عنوان مناسبترین را جهت حمایت دولت از مشارکت بیشتر زنان در جامعه معرفی شد (جدول ۴). در نمودار ۲ وضعیت مربوطه نشان داده شده است.

۳-۴-تحلیل داده های آماری

۳-۴-۱ آزمون توزیع داده ها

برای انتخاب نوع آزمونهای پارامتریک یا غیر پارامتریک می بایست ابتدا مشخص می شد که آیا توزیع داده ها نرمال می باشد یا خیر. در مرحله بعد با در نظر گرفتن این اصل، نوع آزمون انتخاب می

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۵. آزمون نرمال بودن داده ها

متغیرها	اسمیرنوف (Z)	سطح معنی داری
فعالیت های کشاورزی	۲/۸۸	۰/۰۰۳
صنایع روستایی	۲/۳۱	۰/۰۰۵
فعالیت های خدماتی	۱/۹۰	۰/۰۰۷
فعالیت های اجتماعی	۲,۰۹	۰/۰۰۱

فرض صفر: داده ها از جامعه نرمال آمده اند.

فرض یک: داده ها از جامعه غیرنرمال آمده اند.

جدول ۶. بررسی همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته

		وابسته	مستقل
وابسته	ضریب همبستگی اسپیرمن	۱,۰۰	۰,۷۱۸
	سطح معناداری	۰,۰۰	۰,۰۰۲
	جمع	۳۷۴	۳۷۴
مستقل	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰,۷۱۸	۱,۰۰
	سطح معناداری	۰,۰۰۲	۰,۰۰
	جمع	۳۷۴	۳۷۴

شود. در این تحقیق با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف داده های آزمون مورد بررسی قرار گرفتند که نتیجه به شرح زیر است.

با توجه به نتایج جدول فوق می توان عنوان نمود به دلیل پایین بودن سطح معنی داری از ۰,۰۱، به احتمال ۹۹% داده ها از جامعه غیر نرمال به دست آمده اند. بنابراین بایستی از آزمونهای ناپارمتریک استفاده گردد.

۳-۴ - ۲بررسی همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته

همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیتهای کشاورزی و اثر گذاری آن بر توسعه روستایی

همبستگی و سطح معناداری در مقیاس ۰,۰۱ در دو آیتم فوق مورد تایید است.

از آنجاییکه داده های آزمون از نوع ناپارامتریک می باشند لذا جهت بررسی همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های کشاورزی و توسعه یافتگی روستاها از آزمون اسپیرمن استفاده گردید. ضریب محاسبه شده برابر ۰,۷۱۸ و سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۲ می باشد بنابراین می توان اذعان نمود بین مشارکت زنان در فعالیت های کشاورزی و توسعه یافتگی روستاها ارتباط مستقیمی وجود دارد. شدت همبستگی هم ۷۱% می باشد که سطح مناسبی به شمار می رود.

۳-۴ - ۳ همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های صنایع روستایی و اثرگذاری آن بر توسعه ی روستایی

از آنجاییکه داده های آزمون از نوع ناپارامتریک می باشند لذا جهت بررسی همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های صنایع روستایی و توسعه یافتگی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۷. بررسی همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته

		وابسته	مستقل
وابسته	ضریب همبستگی اسپیرمن	۱,۰۰	۰,۶۵۹
	سطح معناداری	۰,۰۰	۰,۰۰۳
	جمع	۳۷۴	۳۷۴
مستقل	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰,۶۵۹	۱,۰۰
	سطح معناداری	۰,۰۰۳	۰,۰۰
	جمع	۳۷۴	۳۷۴

همبستگی و سطح معناداری در مقیاس ۰,۰۱ در دو آیتم فوق مورد تایید است.

جدول ۸. بررسی همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته

		وابسته	مستقل
وابسته	ضریب همبستگی اسپیرمن	۱,۰۰	۰,۷۷۸
	سطح معناداری	۰,۰۰	۰,۰۰۱
	جمع	۳۷۴	۳۷۴
مستقل	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰,۷۷۸	۱,۰۰
	سطح معناداری	۰,۰۰۱	۰,۰۰
	جمع	۳۷۴	۳۷۴

همبستگی و سطح معناداری در مقیاس ۰,۰۱ در دو آیتم فوق مورد تایید است.

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۱ زمستان ۹۴
No.41 Winter 2015

روستاها از آزمون اسپیرمن استفاده گردید. ضریب محاسبه شده برابر ۰,۶۵۹ و سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۳ می باشد؛ بنابراین می توان اذعان نمود بین مشارکت زنان در فعالیت های صنایع روستایی و توسعه یافتگی روستاها ارتباط مستقیمی وجود دارد. شدت این ارتباط مستقیم ۶۵% می باشد که مناسب است.

۳-۴- ۴ همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های خدماتی و اثرگذاری آن بر توسعه روستایی

از آنجایی که داده های آزمون از نوع ناپارامتریک می باشند؛ لذا جهت بررسی همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های خدماتی و توسعه یافتگی روستاها از آزمون اسپیرمن استفاده گردید. ضریب محاسبه شده برابر ۰,۷۷۸ و سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۱ می باشد بنابراین می توان اذعان نمود بین مشارکت زنان در فعالیت های خدماتی و توسعه یافتگی روستاها ارتباط مستقیمی وجود دارد. شدت این ارتباط مستقیم ۷۷% می باشد که بسیار مناسب است.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۹. بررسی همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته

		وابسته	مستقل
وابسته	ضریب همبستگی اسپیرمن	۱,۰۰	۰,۸۱۵
	سطح معناداری	۰,۰۰	۰,۰۰۹
	جمع	۳۷۴	۳۷۴
مستقل	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰,۸۱۵	۱,۰۰
	سطح معناداری	۰,۰۰۹	۰,۰۰
	جمع	۳۷۴	۳۷۴

همبستگی و سطح معناداری در مقیاس ۰,۰۱ در دو آیتم فوق مورد تایید می باشد.

جدول ۱۰. معادله رگرسیونی میزان بیشترین اثر پذیری توسعه یافتگی روستاها از مولفه های مربوط به مشارکت زنان

مدل	R	R^2	F	سطح معنی داری
رگرسیونی	۰,۶۶	۰,۴۲	۸۷,۱۳	۰,۰۰۱

مولفه ها	بتا	t	سطح معنی داری
فعالیتهای کشاورزی	۰,۴۱	۸,۸۶	۰,۰۰
صنایع روستایی	۰,۲۷	۶,۴۹	۰,۰۰
فعالیتهای خدماتی	۰,۴۴	۱۰,۹۷	۰,۰۰
فعالیتهای اجتماعی	۰,۴۷	۱۲,۱۱	۰,۰۰

۳-۴-۵ همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیتهای اجتماعی و اثر گذاری آن بر توسعه روستایی

از آنجاییکه داده های آزمون از نوع ناپارامتریک می باشند لذا جهت بررسی همبستگی بین مشارکت زنان در فعالیت های اجتماعی و توسعه یافتگی روستاها از آزمون اسپیرمن استفاده گردید. ضریب محاسبه شده برابر ۰,۸۱۵ و سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۹ می باشد. باتوجه به اینکه سطح معنی داری از ۰,۰۱ کوچکتر است است، بنابراین می توان اذعان نمود بین مشارکت زنان در فعالیت های اجتماعی و توسعه یافتگی روستاها ارتباط مستقیمی وجود دارد. شدت این ارتباط نیز ۸۱% می باشد که با توجه به نزدیکی به ۱+ بسیار مناسب است.

۳-۴-۶ اثرپذیری توسعه یافتگی روستاها از مولفه های کشاورزی، صنایع روستایی، خدماتی، اجتماعی

همانگونه که ملاحظه می شود در مدل ارئه شده میزان R^2 برابر ۰,۴۲ می باشد. به عبارت دیگر چهار فعالیت کشاورزی، صنایع روستایی، خدمات و اجتماعی می توانند ۴۲ درصد در توسعه یافتگی روستایی نقش ایفا کنند. ولی تعیین این موضوع که کدام یک از عوامل فوق بیشترین اثر را در توسعه روستایی بخش لوندویل آستارا دارد می توان به

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

فعالیت های اجتماعی با بتا ۰,۴۷ اشاره نمود. یعنی اینکه هر واحد افزایش فعالیت اجتماعی مشارکت زنان می تواند به میزان ۰,۴۷ درتوسعه یافتگی روستاها موثر باشد. ضمن اینکه متغیرهای دیگر نیز به میزان ۰,۴۴، ۰,۲۷، ۰,۴۱ اثرگذار می باشند.

۴. نتیجه گیری و جمعبندی

بدون شک توسعه هر کشوری به مشارکت همه عوامل آن به ویژه عوامل انسانی آن بستگی دارد. امروزه تمامی صاحبنظران و برنامه ریزان به این نتیجه رسیده اند که سطح توسعه تابعی از شاخصهای کیفیت گروه جمعیتی آنها است و در این میان زنان به دلیل مسئولیت و وظایفی که در زمینه های گوناگون دارند دارای نقش بسیاز قابل توجهی هستند. اهمیت موضوع زنان در ایران و به ویژه در جوامع روستایی با محدودیت امکانات و منابع تولیدی از یک سو و از سوی دیگر با رشد سریع جمعیت و انبوه بیکاران در فرایند دستیابی به رشد و توسعه روستایی مواجه می باشند. از آنجاییکه روستاها به عنوان بخش سازنده و خودکفا بسیاری از پایه های اقتصادی از مهمترین اجزای جامعه محسوب می شوند و زنان روستایی هم به جهت ساختار و بافت روستاها از قابلیت های زیادی در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و ... برخوردارند ولی متاسفانه با وجود نقشهای چندگانه آنان در عرصه های مختلف هنوز جایگاه زنان در برنامه-ریزی ها و سیاست گذاری ها بسیار کم ارزش و حاشیه ای تلقی میشود و بسیاری از برنامه ریزان و مسئولین اجرایی کشور تنها نقش پشتیبان مردان را به زنان نسبت می دهند و نقش آنان را توسعه های اقتصادی و اجتماعی نادیده می گیرند و نیمی از جمعیت را در بهره مندی از مواهب توسعه محروم می دارند. لذا به نظر می رسد انجام مطالعاتی در خصوص زنان و جمع آوری اطلاعات کافی در این زمینه می تواند در تددوین برنامه های خاص زنان کارگشا باشد.

در بررسی انجام شده مشخص شد که ۵۶,۴۱% پرسش شوندگان را زنان تشکیل می دهند و ۵۳% پرسش شوندگان در محدوده سنی ۲۰ تا ۳۵ سال قرار دارند. همچنین مشخص شد که ۹۱% پرسش شوندگان متاهل می باشند ضمن آنکه ۶۳% پرسش شوندگان دارای تعداد اعضای ۵ تا ۸ نفر در خانواده می باشند و به لحاظ تحصیلات نیز ۷۱% دارای مدرک دیپلم هستند. به لحاظ نگرش پاسخگویان به میزان فعالیت زنان در بخش های کشاورزی، خدماتی، اجتماعی و صنایع روستایی، پرسش شوندگان اعتقاد دارند که ۷۹ درصد از زنان مناطق روستایی لوندویل در فعالیت های اجتماعی فعالیت زیاد یا بسیار زیادی دارند. همچنین پرسش شوندگان اعتقاد دارند در بخش فعالیت های کشاورزی ۷۶ درصد زنان فعالیت زیاد یا خیلی زیاد می باشند. در بخش خدمات ۴۶ درصد زنان دارای نقش زیاد یا خیلی زیاد و در بخش صنایع روستایی ۷۲ درصد زنان دارای فعالیت کم یا بسیارکم باشند. از طرفی دیگر ۶۹ پرسش شوندگان اعتقاد دارند که اعطای وام کم بهره مهمترین و بهترین راهکار دولت جهت حمایت از زنان روستایی بخش لوندویل آستار برای حضور در جامعه است.

۴-۱ پیشنهادها

۱. فراهم نمودن بستر مشارکت زنان در سطح روستا از طریق گسترش دسترسی به وسایل ارتباط جمعی.

۲. ایجاد و تقویت تشکل زنان روستایی (به ویژه در قالب تعاونی ها و انجمن های زنان). وجود چنین تشکل هایی باعث گسترش مشارکت های اقتصادی و اجتماعی در سطح جامعه روستایی می شود.

۳. فرهنگ سازی مشارکت در سطح روستا با توجه به سنتهای حاکم بر منطقه و تلاش برای تغییر نگرش مردان روستا نسبت به مشارکت بیشتر زنان.

۴. برگزاری کلاسهای آموزشی مناسب با سطح سواد و تحصیلات زنان روستایی برای درک و شناخت بهتر از مشارکت

۵. تدوین طرح ها وبرنامه های توسعه روستایی بر اساس نیازها و اولویتهای زنان روستایی و تشویق آنان به مشارکت در این طرح ها.

۶. افزایش اعتماد به نفس زنان روستایی و آگاه سازی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

آنـان نسـبت بـه حقـوق، اسـتعداد و توانایی هـای خود و نقشـی کـه در مسـایل اقتصـادی اجتماعـی دارنـد به گونـه ای کـه آسـیبی بـه بنیـان خانواده نرسـد.

۷. توجـه ویـژه سیاسـت گذاران و برنامه ریزان آموزشـی بـه تحقـق برابری حقوق زنـان و مـردان در جامعه.

منابع و ماخذ

آسایش، حسـین (۱۳۸۲) مقدمه ای بر اقتصاد روستایی ایران: اتشـارات دانشگاه کرمانشاه. صص ۳۳-۶۷.

اداره کل جنگلها (۱۳۹۴) مراتع و آبخیزداری شهرستان آسـتار، بخش مطالعات و برنامه ریزی، تاریخ دسترسـی.

اداره کل محیـط زیسـت شهرسـتان آسـتار، بخـش مطالعـات و برنامـه ریـزی، تاریـخ دسترسـی ۱۳۹۴.

اداره کل هواشناسـی شهرسـتان آسـتارا (۱۳۹۴) بخش آمـار و اطلاعات، تاریخ دسترسـی.

انصـاری، حمیـد (۱۳۸۸) تعاونیهـای زنـان روسـتایی ضـرورت یـا مـوج، همـان منبـع،ص۱۲۵،۱۲۳،۱۲۲.

از کیـا، م، ایمانـی، ع. (۱۳۸۶) توسـعه پایدار روسـتایی، تهـران، انتشـارات اطلاعات.

اشـرف حامـدی، ع. (۱۳۸۵) چگونگـی مشـارکت زنان در تشـکل هـای اقتصـادی اجتماعی روسـتایی اسـتان گلسـتان، ماهنامـه جهاد، شـماره ۲۷۵، صـص ۱۲۵-۱.

بـدری، سـید علـی. رکـن الدیـن افتخـاری عبدالرضـا (۱۳۸۲) ارزیابـی پایـداری: مفهـوم و روش، تحقیقـات جغرافیایـی، ۲، ۶۹، ۳۴ - ۹.

بدری، سـید علی (۱۳۷۶) توسـعه پایدار: مفهوم، ارزش، عمـل، فصلنامه علمی پژوهشـی تحقیقـات جغرافیایی، صص ۴۴.

ترکمانـی، ج.، میرزائـی، م. (۱۳۷۸) تحلیـل اقتصـادی عوامل موثر بر مشـارکت زنان روسـتایی در فعالیت های تولیدی همراه با دسـتمزد، فصلنامه روسـتا و توسعه، ۳، ۸۱-۹۸.

جمشـیدی، م. (۱۳۸۲) زنان و توسعه روستایی. ماهنامه جهاد، شـماره ۲۵۷، سال ۲۳، صص ۵۷-۶۴.

چمبـرز، ر. (۱۳۷۸) توسـعه روسـتایی اولویـت بخشـی بـه فقـرا، ترجمـه مصطفـی ازکیـا، انتشـارات دانشـگاه تهران،تهـران.

حسـینی نیـا، غ.(۱۳۷۸) بررسـی عوامـل دموگرافیـک موثـر بر آمـوزش زنان روسـتایی. ماهنامـه علمی جهاد، ۱۹، ۲۲۵-۲۴۹.

خسـروی پور، ب.، فروشـانی، ن. (۱۳۹۰) مشارکت زنان و توسـعه پایـدار روسـتائی. کار و جامعـه. شـماره ۱۳۳-۱۳۲، صـص ۶۸-۵۷.

خضرلـو، ب. (۱۳۷۹) فرهنـگ هـای متفـاوت مصلحان توسـعه در توسـعه روسـتایی، ماهنامـه جهـاد، شـماره ۲۲۹-۲۲۸، سـال ۱۹، صـص ۱۲-۱۷.

دهیاری، (۱۳۹۰) ماهنامه پژوهشـی، آموزشـی و ترویجی، سال ۶، شـماره ۳۳، ۸۴ صفحه.

رحیمـی، ح. (۱۳۸۰) نقـش توانمندسـازی مالـی زنـان در توسـعۀ پایـدار روسـتایی، مجموعه مقـالات همایش اعتبارات خرد زنان روسـتایی و عشـایر: معاونت ترویج و مشـارکت مردمـی وزارت جهاد کشـاورزی، صص ۳۱۹-۳۳۳

رسـول زاده، م (۱۳۸۷) ارائه الگوی مفهومی از شـاخص هـای پایـداری در توسـعه روسـتایی. مجموعـه مقالات اولیـن همایش ملی مدیریت و توسـعه کشـاورزی پایدار در ایـران ۵- ۳ دی مـاه، اهـواز، صص ۲۲-۱۷.

رکن الدیـن افتخـاری، عبدالرضـا و مهـدی طاهرخانـی (تابسـتان ۱۳۸۱) اسـتقرار صنعـت در روسـتا و نقـش آن در رفـاه مناطق روسـتایی، فصلنامه مـدرس، دوره ۶، شـماره ۲، صـص۱- ۲۲.

رضوانـی، م. (۱۳۸۱) برنامـه ریـزی توسـعه روسـتایی (مفاهیـم، راهبردها و فرایندها، مجله دانشـکده ادبیات و علوم انسـانی دانشـگاه تهـران. صـص ۲۲۱-۲۴۰.

رهنمـا، م . (۱۳۷۷).نگاهی نو به مفاهیم توسـعه، تهران: نشـر مرکز. ۱۲۶ صفحه.

روسـتایی در حفاظـت از منابـع آب کشـاورزی، مطالعه مـوردی: اسـتان خراسـان رضـوی. فصلنامـه روسـتا و توسـعه، سـال ۱۵، شـماره ۴، صفحـات ۱۳۵-۱۵۴.

سـلطانی، م. (۱۳۷۸) زنـان و ضرورت مشـارکت آنان در حفـظ محیط زیسـت و توسـعه پایـدار، فصلنامه علمی محیط زیسـت، شـماره ۲۹، صـص ۵۹-۸۱.

شـادی طلـب، ژ. (۱۳۸۲) مشـارکت اجتماعـی زنـان.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

پژوهشـهای زنـان، سـال ۳، دوره ۱، شـماره ۷، ۱۵۶ صفحه .
صابـری فـر، ر.(۱۳۸۵) توسـعه پایدار و مقولـه پایداری در توسـعه روسـتایی. ماهنامه جهاد، شـماره ۲۷۳، سال ۲۶،صص ۲۱۹-۲۳۴.
صفـری شـالی، ر. (۱۳۸۷) عوامـل فرهنگـی و اجتماعی مرتبـط بـا میـزان مشـارکت زنـان روسـتایی در امـور و مسـایل خانوادگی. پژوهشـهای زنـان، دوره ۱، شـال ۳، شـماره ۷، صـص ۵۹-۷۱.
عبداللهـی، م. (۱۳۷۸) زنـان نهاد مدنی مسـائل و موانع و راهبـرد مدنی مشـارکت رنـان در ایـران. مجله جامعه شناسـی ایـران، دوره ۵، شـماره ۹۹، صص ۶۳-۹۹.
علـوی تبار، م. (۱۳۷۸) الگوی مشـارکت شـهروندان در اداره امـور شـهرها، انتشـارات سـازمان شـهرداری هـای کشـور، جلـد دوم، یافته های تجربـی و راهبردها، صص ۱۷-۱۸.
عمـاد زاده، م. (۱۳۸۲). اهمیـت سـرمایه گـذاری در آمـوزش زنـان. مجلـه پژوهش زنـان، دوره ۱، شـماره ۶، صـص ۱۱۵-۱۴۰.
علـی بیگـی، ا.، بنـی عامریـان، ل(۱۳۹۰) تحلیـل مشـارکت زنان روسـتایی شهرستان سـنقر و کلیایی در برنامـه های آموزشـی ترویجی (راهبردی توسـعه پایدار روستایی).
عنابسـتانی، ع.ا.، جـوان، ج.، احمـدزاده، س. (۱۳۹۰) بررسـی رابطـه بیـن ویژگیهای فـردی زنان و مشـارکت آنـان در فراینـد توسـعه روسـتایی مطالعـه مـوردی: دهسـتان درزآب؛ شهرسـتان مشـهد. مطالعـات و پژوهشـهای شـهری و منطقـه ای، سـال سـوم، شـماره دوازدهم،صـص ۷۸-۶۱.
عنابسـتانی، ع.ا.، احمدزاده، س. (۱۳۹۰) بررسـی ازتباط بیـن ویژگـی هـای مکانـی و فضایـی و عوامـل موثـر بر مشـارکت زنـان در سـطح جامعـه روسـتایی (مطالعـه موردی: دهسـتان درزآب شهرسـتان مشـهد، مطالعات و پژوهشـهای شـهری و منطقه ای، سـال سـوم، شماره دوازدهـم، صـص ۶۷-۵۱.
غنیـان، م. (۱۳۸۷) نقـش زنـان روسـتایی در بهـره بـرداری، حفاظـت و احیـاء عرصه های طبیعـی بیابانی، پژوهشـهای زنـان، دوره ۶، (۱۳۷۸). تواناسـازی زنان در فرایند توسـعه روسـتایی، فصلنامه مسکن، شـماره ۸۷، صفحـه ۳۸-۴۷.
کوشـکی، ف.، ایروانـی، ه.، کلانتـری، خ. (۱۳۸۹) عوامل موثـر بـر بهبـود مشـارکت زنـان در صندوق هـای خرد اعتبـاری روسـتایی مطالعـه موردی: اسـتان کرمانشـاه. فصلنامه روسـتا و توسـعه، سـال ۴، شـماره ۱، صفحات ۳۵-۱۵.
مطیعـی لنگـرودی، سیدحسـن (۱۳۸۲) برنامه ریـزی روسـتایی با تأکید بر ایران، انتشـارات جهاد دانشـگاهی مشـهد، چاپ اول، مشـهد.
میرزائی، م.، شـهیدی، ک. (۱۳۸۶) بررسـی عوامل موثر بـر حضـور زنـان روسـتائی در فعالیـت های آموزشـی و ترویجـی کشـاورزی مطالعه مـوردی شهرسـتان بافت و زرنـد کرمـان. توسـعه و بهـره وری، سـال ۲، شـماره ۳، صـص ۱۰-۲.
ملک محمدی، ا.، حسـینی نیـا، غ.(۱۳۷۹). انگیزه های مشـارکت زنان روسـتایی در برنامه ریزی های آموزشـی و ترویجـی در اسـتان فـارس، مجلـه علـوم کشـاورزی ایـران، جلد ۲۱، شـماره۱، سـال ۱۲۶۰ .صـص ۴۲-۵۳.
میرترابـی، م.، حجـازی، ی.، حسـینی، س.(۱۳۸۴). بررسـی عوامـل موثر بر نقش اجتماعی زنـان در فعالیت هـای روسـتایی مطالعـه مـوردی اسـتان کردسـتان. فصلنامه روسـتا و توسـعه انتشـارات دانشـگاه سیستان و بلوچسـتان. صـص ۱۹-۴۲.
محمدلـو، ف. (۱۳۹۳) بررسـی نقـش زنـان در توسـعه نواحـی روسـتایی (مطالعـه مـوردی شهرسـتان نمین). دانشـکده علوم انسـانی، گروه جغرافیای طبیعی، اسـتاد راهنمـا: علیرضـا پور شـیخیان، تابسـتان ۱۳۹۳.
مایـکل، ل.(۱۳۷۱) توسـعه اقتصـادی در جهـان سـوم. ترجمـه غلامعلـی فرهـادی پور. تهـران، سـازمان برنامه بودجه سـابق، چـاپ دوم.
میـرک زاده، ع.ا.، علـی آبـادی، و.، شـمس، ع. (۱۳۸۹). واکاوی موانـع مشـارکت زنـان روسـتایی در برنامه های آموزشـی و ترویجی. فصلنامه روسـتا و توسعه، سال ۱۳،

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

شـماره ۲، تابسـتان ۱۳۸۹، صفحات ۱۴۷-۱۶۵.
محبوبـی، م. (۱۳۷۶) بررسـی انواع آموزشـهای مطلوب و مناسـب بـرای دختـران روسـتایی. مجموعـه مقالات تواناسـازی دختـران جوان روسـتایی در مشـارکت های اجتماعـی کردسـتان، ۱۲۸-۱۴۹.
موحـد، ح.، لشـگرآرا، ف و کرکـه آبـادی، ن. (۱۳۸۵) تحلیـل جنسـیتی و زنـان روسـتایی، ماهنامـه جهـاد، شـماره ۲۷۳، سـال۱۳۸۸، صـص. ۲۹۱-۲۶۷.
مدیریـت امـور زنـان روسـتایی و عشـایری، (۱۳۷۸) تواناسـازی زنـان روسـتایی از طریق کارآفرینـی، وزارت جهـاد سـازندگی.
نراقی، ی. (۱۳۷۰) توسـعه و کشـورهای توسـعه نیافته. مطالعـه تحلیلـی از جنبـه هـای نظری تاریخی توسـعه نیافتگی، شـرکت سـهامی انتشار.
شـادی طلـب، ژالـه (۱۳۸۴) زنـان کشـاورز ایرانـی در برنامـه هـای توسـعه، فصلنامـه اقتصـاد کشـاورزی و توسـعه، سـال سـوم، بهـار ص ۳۰ و ۳۱.
کاظمـی، علـی (۱۳۸۹) بررسـی وضعیـت موجـود زنان روسـتایی ایـران، ج ۲، انتشـارات دفتـر تحقیقـات و برنامـه ریـزی معاونت ترویـج و مشـارکت مردمی جهاد سـازندگی، ص ۲۱۶، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۷.
سـهایی زاده، عبدالعلی (۱۳۹۰) بررسی جامعه شناختی نقـش زن در کشـاورزی، فصلنامـه اقتصـاد کشـاورزی و توسـعه، سال سـوم،ص ۶۷، ۶۸، ۷۴، ۷۵.
گلابـی، سـیاوش(۱۳۷۹)، فرآیند توسـعه جامعـه ایران، نشـریه تـازه هـای اقتصاد، سـال اول، شـماره ۱۲، مهر.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]